

POLITICKÉ VEDY / POLITICAL SCIENCES

Časopis pre politológiu, najnovšie dejiny, medzinárodné vzťahy, bezpečnostné štúdiá / Journal for Political Sciences, Modern History, International Relations, security studies

URL of the journal / URL časopisu: <http://www.politickevedy.fpvmv.umb.sk>

Author(s) / Autor(i): Lujza Chrvalová
Article / Článok: Vývoj diskusií o smrtiacich autonómnych zbraňových systémoch v rámci Dohovoru o zákazoch alebo obmedzeniach použitia určitých konvenčných zbraní
Publisher / Vydavateľ: Fakulta politických vied a medzinárodných vzťahov – UMB Banská Bystrica / Faculty of Political Sciences and International Relations – UMB Banská Bystrica
DOI: <https://doi.org/10.24040/politickevedy.2022.25.3.8-30>

Recommended form for quotation of the article / Odporúčaná forma citácie článku:

CHRVALOVÁ, L. 2022. Vývoj diskusií o smrtiacich autonómnych zbraňových systémoch v rámci Dohovoru o zákazoch alebo obmedzeniach použitia určitých konvenčných zbraní. In *Politické Vedy*. Vol. 25, no. 3, pp. 8-30. ISSN 1335 – 2741. Available at: <https://doi.org/10.24040/politickevedy.2022.25.3.8-30>

By submitting their contribution the author(s) agreed with the publication of the article on the online page of the journal. The publisher was given the author's / authors' permission to publish and distribute the contribution both in printed and online form. Regarding the interest to publish the article or its part in online or printed form, please contact the editorial board of the journal: politicke.vedy@umb.sk.

Poskytnutím svojho príspevku autor(i) súhlasil(i) so zverejnením článku na internetovej stránke časopisu *Politické vedy*. Vydavateľ získal súhlas autora / autorov s publikovaním a distribúciou príspevku v tlačenej i online verzii. V prípade záujmu publikovať článok alebo jeho časť v online i tlačenej podobe, kontaktujte redakčnú radu časopisu: politicke.vedy@umb.sk.

VÝVOJ DISKUSÍ O SMRTIACICH AUTONÓMNYCH ZBRAŇOVÝCH SYSTÉMOCH V RÁMCI DOHOVORU O ZÁKAZOCH ALEBO OBMEDZENIACH POUŽITIA URČITÝCH KONVENČNÝCH ZBRANÍ¹

DEVELOPMENT OF THE DISCUSSIONS ON LETHAL AUTONOMOUS WEAPON SYSTEMS UNDER CONVENTION ON CERTAIN CONVENTIONAL WEAPONS

Lujza Chrvalová*

ABSTRACT

Since 2013 a debate on lethal autonomous weapon systems has come to the forefront under the Convention on Certain Conventional Weapons (CCW). These weapon systems are still under development, and individual states and non-state actors have different views on their potential deployment in the future, which had a decisive impact on proceedings of the CCW meetings. The aim of the study was to identify the key positive and negative outcomes of individual meetings, issues, on which parties have not yet reached a consensus, and to analyse the development of the CCW membership base in terms of involvement of governmental and non-governmental subjects, as well as the impact of the COVID-19 pandemic on the meetings. The study was conducted using a synthesis of data regarding individual CCW meetings of high contracting parties and other entities, which were basis for the qualitative analysis and comparison method. In conclusion, the author described the creation of a platform of experts for lethal autonomous weapon systems, eleven guiding principles and four approaches to defining these weapon systems as the most significant benefits of the CCW debates. In terms of COVID-19 pandemic, the negative impact was identified for developing countries. Based on the findings in the study the author does not expect creation of an international legislative act banning lethal autonomous weapon systems in the short- or medium-term period.

* Ing. Lujza Chrvalová pôsobí ako externá doktorandka na Katedre medzinárodných politických vzťahov, Fakulta medzinárodných vzťahov, Ekonomická univerzita v Bratislave, Dolnozemska cesta 1/b, 852 35 Bratislava, Slovenská republika, e-mail: chrvalova.lujza@gmail.com.

DOI: <https://doi.org/10.24040/politickevedy.2022.25.3.8-30>

¹ Článok vznikol v rámci stáže EU Non-proliferation and Disarmament Internship Programme v spolupráci so Slovenskou spoločnosťou pre zahraničnú politiku.

Key words: Lethal Autonomous Weapon Systems, Conventional Weapons, Convention on Certain Conventional Weapons, Group of Governmental Experts on Emerging Technologies in the Area of Lethal Autonomous Weapons System

Úvod

Medzinárodný obchod s konvenčnými zbraňami, ako aj samotná kategória konvenčných zbraní predstavujú dynamickú, rýchlo sa rozvíjajúcu kategóriu, ktorej rozvoj je o to intenzívnejší v súčasnom období charakterizovanom pojmi ako globalizácia, informatizácia, robotizácia a transnacionalita. Nepopierateľným faktorom vplyvu na vývoj konvenčných zbraní a zbrojenie jednotlivých krajín je aj moderný typ konfliktov, tzv. hybridné vojny, existencia prebiehajúcich ozbrojených konfliktov, úroveň vojenského arzenálu iných štátov, ako aj činnosti a zapojenie teroristických skupín. Tieto, ale aj ďalšie premenné vedú štáty k vývoju čoraz sofistikovanejších zbraňových systémov, medzi ktoré patria aj smrtiace autonómne zbraňové systémy (z angl. *lethal autonomous weapon systems*, ďalej len LAWS). Neexistuje jednotná definícia LAWS, avšak jednotlivé štáty a experti zdieľajú pri definovaní LAWS viaceré ich charakteristické znaky. Autorka sa v článku opiera o definíciu dostupnú na oficiálnom internetovom portáli Arms Control Association, podľa ktorej LAWS možno charakterizovať ako „*smrtiace zariadenia, ktorým dali ľudskí tvorcovia schopnosť skúmať okolie, identifikovať potenciálne nepriateľské ciele a nezávisle rozhodnúť zaútočiť na tieto ciele na základe sofistikovaných algoritmov.*“ (Klare, 2019) Nakoľko sú tieto zbraňové systémy stále ešte v procese výskumu a vývoja, obsahuje mnoho dostupných definícií pojem „potenciálne“, alebo sú písané v podmieňovacom spôsobe.

Diskusia o LAWS sa dostala do popredia v roku 2013 a spojila štáty, vládne a mimovládne organizácie, ako aj akademický sektor na zasadnutiach v rámci Dohovoru o zákazoch alebo obmedzeniach používania niektorých konvenčných zbraní, ktoré môžu byť považované za nadmerne zraňujúce, alebo majúce nerozlišujúce účinky (z angl. skráteno *Convention on Certain Conventional Weapons*, ďalej len CCW), neskôr pod formátom Skupiny vládných expertov pre nové technológie v oblasti smrtiacich autonómnych zbraňových systémov (z angl. *Group of Governmental Experts on Emerging Technologies in the Area of Lethal Autonomous Weapons System*, ďalej len GGE LAWS), v snahe prehliť pochopenie podstaty týchto nových progresívnych zbraňových systémov a v konečnom dôsledku dosiahnuť konsenzus v oblastiach, ktoré ich ovplyvňujú. Rozdielne pohľady jednotlivých štátov na charakteristiku LAWS, prístup k ich výskumu a vývoju, doterajšie skúsenosti s nasadzovaním zbraňových systémov

s istou mierou autonómie, angažovanosť mimovládnych subjektov, ako aj zahraničná politika jednotlivých štátov a ich geopolitické záujmy bránia dosiahnutiu konsenzu o potrebe regulácie LAWS.

Autorka sa v príspevku zaoberá kvalitatívnou analýzou jednotlivých zasadnutí zmluvných strán a iných neštátnych subjektov na tému LAWS od roku 2013, a to v oboch formátoch v rámci CCW a GGE LAWS, pričom sa snaží identifikovať kľúčové pozitívne a negatívne výstupy jednotlivých stretnutí. Článok je rozdelený do troch častí. Prvá obsahuje analýzu zasadnutí v rokoch 2013 - 2019, druhá analýzu výsledkov zasadnutí v rokoch 2020 a 2021 (ktoré boli ovplyvnené pandemiou COVID-19) a posledná časť je venovaná diskusii a dosiahnutým záverom. Súčasťou analýzy, následnej diskusie a záverov článku je porovnanie údajov, ktoré vznikli syntézou veľkého množstva dostupných zdrojov zaoberajúcich sa diskusiami v rámci CCW a GGE LAWS. Medzi tieto zdroje patria publikácie odborníkov vo vedeckých časopisoch, záverečné správy a publikované dokumenty z jednotlivých stretnutí v rámci CCW, oficiálne stránky medzinárodných vládnych a mimovládnych organizácií (United Nations, Human Rights Watch, Reaching Critical Will a pod.), ako aj vládnych inštitúcií vo vybraných krajinách. Vo výskume sa autorka zaoberá nasledujúcimi otázkami: Do akej miery boli zmluvné strany schopné dosiahnuť konsenzus v oblastiach súvisiacich s LAWS? Ktoré otázky sa na základe analýzy považujú za najproblematickejšie z hľadiska dosiahnutia konsenzu? Ako sa vyvíjala členská základňa zasadnutí CCW a GGE LAWS z hľadiska zapojenia štátov, mimovládnych organizácií a akademickej obce? Aké účinky mala pandémia COVID-19 na priebeh zasadnutí?

Keďže ide o veľmi aktuálnu, rýchlo sa rozvíjajúcu tému s implikáciami okrem iného pre medzinárodnú bezpečnosť, právo, politiku, technológie a sociológiu, dostupná literatúra je veľmi obsiahla a bolo potrebné vyselektovať publikácie autorov zaoberajúcich sa CCW a súvisiacimi diskusiami o LAWS. K vybraným autorom zaoberajúcim sa problematikou diskusií o LAWS v rámci CCW patria napríklad **I. Anthony, C. Holland** (*The governance of autonomous weapons* (2014)), **V. Boulanin** (*Mapping the Debate on LAWS at the CCW: Taking Stock and Moving Forward* (2016)), **M. Caitlin** (*When laws govern LAWS: A review of the 2018 discussions of the Group of Governmental Experts on the implementation and regulation of lethal autonomous weapons systems* (2020)), **E. V. Garcia** (*AI & Global Governance: When Autonomous Weapons Meet Diplomacy* (2019)), a **A. Soni** a **E. Dominic** (*Legal and Policy Implications of Autonomous Weapons Systems* (2020)). Autorka sa opiera aj o autorov

skúmajúcich LAWS z hľadiska interakcie človek – stroj (z angl. *human - machine interaction*), etickej perspektívy či princípu zodpovednosti a následnej potreby regulovať tento typ zbraňových systémov. Tu je potrebné spomenúť autorov **K. Zawieska** (*An Ethical Perspective on Autonomous Weapon Systems* (2017)), **C. Kavanagh** (*New Tech, New Threats, and New Governance Challenges: An Opportunity to Craft Smarter Responses?* (2019)) a **C. A. Ford** (*AI, Human-Machine Interaction, and Autonomous Weapons: Thinking Carefully About Taking "Killer Robots" Seriously* (2020)).

1. Vývoj diskusií týkajúcich sa smrtiacich autonómnych zbraňových systémov v rámci CCW v období 2013 - 2019

1.1 Diskusie v roku 2013

V roku 2013 sa na medzinárodných fórach a stretnutiach uskutočnilo niekoľko diskusií o LAWS, pričom najdôležitejšou otázkou bolo, „*či a ako sa existujúce zákony, usmernenia a predpisy vzťahujú na tendenciu k zvýšeniu autonómie zbraňových systémov a či si súčasný a predpokladaný budúci vývoj [...] vyžaduje nové pravidlá.*“ (Anthony, Holland, 2014) Otázka LAWS bola prvýkrát spomenutá v rámci CCW počas neformálnych stretnutí a navrhol ju veľvyslanec **Simon-Michel Jean-Hughes** z Francúzska. Zúčastnené subjekty na zasadnutí CCW uvítali návrh zaoberať sa progresívnymi technológiami vrátane LAWS. Keďže išlo o prvú výmenu informácií o LAWS v rámci CCW, neprebehli žiadne hlboké diskusie o otázkach a aspektoch, ktoré s nimi súvisia. Väčšina zúčastnených delegácií sa vyslovila za potrebu chápať LAWS z rôznych uhlov pohľadu, napríklad z technického, politického, právneho až po humanitárny. Tri štáty, iniciátor Francúzsko, Mexiko a Pakistan, vyjadrili obavy najmä v humanitárnej oblasti, keďže pri potenciálnom použití LAWS chýba ľudský zásah do vykonania aktu usmrtenia. Zúčastnení predstavitelia Medzinárodného výboru Červeného kríža a mimovládnej organizácie Campaign to Stop Killer Robots načrtli otázku prepojenia LAWS s medzinárodným humanitárnym právom, ako aj otázku zodpovednosti za nasadenie LAWS. Zástupca organizácie Human Rights Watch dokonca prvýkrát spomenul zavedenie budúceho Protokolu VI zakazujúceho plne autonómne zbrane. Niektoré mimovládne organizácie, ako aj niektorí predstavitelia štátov sa zhodli, že problematika LAWS patrí nielen do kompetencie CCW, ale aj orgánov OSN. V rámci záverečnej správy z 15. novembra 2013 sa zúčastnené strany dohodli, že v máji 2014 usporiadajú štvordňové neformálne stretnutie expertov „*s cieľom diskutovať o otázkach*

súvisiacich s novými technológiami v oblasti smrtiacich autonómnych zbraňových systémov v kontexte cieľov a účelu dohovoru.“ (United Nations, 2013)

1.2 Diskusie v roku 2014

V dňoch 13. - 16. mája 2014 sa následne na základe výsledkov dohodnutých v záverečnej správe zmluvných strán v roku 2013 uskutočnilo zasadnutie vysokých zmluvných strán CCW, zamerané výlučne na LAWS. Okrem 69 zmluvných strán, jedného signatárskeho štátu a 12 pozorovateľských štátov sa na stretnutí zúčastnili aj zástupcovia Inštitútu OSN pre výskum odzbrojenia (UNIDIR), Úradu OSN pre otázky odzbrojovania (UNODA), Medzinárodného výboru Červeného kríža (ICRC) a viac ako 15 zástupcov mimovládnych organizácií združených v rámci Campaign to Stop Killer Robots. Vysoká účasť rôznych aktérov na zasadnutí potvrdila dôležitosť témy pre medzinárodné spoločenstvo a snahu riešiť možné následky nasadenia LAWS z viacerých aspektov. Z tohto dôvodu bolo zasadnutie rozdelené na technické, etické a sociologické, právne (dve samostatné zasadnutia) a operačné a vojenské aspekty. Časť zasadnutia bola zameraná aj na snahu definovať technológie spadajúce pod pojem LAWS. Nakoľko však táto časť zasadnutia riešila zatiaľ neexistujúcu progresívnu technológiu a každý štát pristupoval k definícii tohto pojmu, možnosti budúceho medzinárodného právneho pokrytia a rozvoja týchto vojenských technológií z iného uhla pohľadu, nepodarilo sa nájsť spoločný konsenzus. „Niektoré delegácie videli hodnotu objasnenia a definovania tohto pojmu, zatiaľ čo iné považovali za predčasné zapojiť sa do takejto debaty.“ (Boulanin, 2016, s. 3)

Na základe návrhu správy zo zasadnutia v máji 2014 boli najdôležitejšími témami v rámci technickej sekcie koncept autonómie LAWS, konkrétne miera zapojenia ľudskej zložky, predvídateľnosť a dvojaký charakter robotickej technológie. (Reaching Critical Will, 2014) V sekcii týkajúcej sa etických a sociologických aspektov boli v popredí pojmy „úsudok“, „morálka“, „vzájomný vzťah s ľuďmi“ a „ľudské uvažovanie“, ktoré identifikovali zúčastnené strany ako chýbajúce v robotických technológiách. Zasadnutie o právnych aspektoch, ktoré bolo rozdelené do dvoch častí, sa zaoberalo najmä otázkami zlučiteľnosti LAWS s medzinárodným právom, najmä s medzinárodným humanitárnym právom. Časť diskusie v tejto sekcii bola venovaná aj problematike transparentnosti, výmene informácií a osvedčených postupov medzi štátmi. Vzhľadom na samotný charakter LAWS sa diskusia do značnej miery zaoberala otázkou zodpovednosti za budúce nasadenie LAWS (z angl. *accountability* a *responsibility*). Na

poslednom zasadnutí o operačných a vojenských aspektoch sa diskutovalo o otázkach vplyvu LAWS na medzinárodnú bezpečnosť a ich potenciálneho nasadenia v rôznych typoch vojenských operácií a prostredí. *„Interakcia čiastočne známych kauzálnych faktorov vo vojnových scenároch produkuje udalosti, ktoré sú nepredvídateľné na základe minulých skúseností, znalostí situácie na bojisku a dostupných modelov vojnových operácií.“* (Tamburrini, 2016) Táto diskusia bola otvorená s cieľom vykonať hodnotenie rizika a relevantnosti nasadenia LAWS v rôznych operáciách, ktoré sa líšia cieľovou úlohou, externými podmienkami a prostredím, v ktorom sa uskutočňujú.

1.3 Diskusie v roku 2015

V roku 2015 sa v dňoch 12. – 13. novembra konalo neformálne zasadnutie expertov na LAWS a zúčastnení predstavitelia štátov a vládnych a mimovládnych organizácií si vymenili informácie o technických otázkach, medzinárodnom humanitárnom práve, definícii a charakteristike LAWS, a ďalšom postupe. Stretnutia sa zúčastnilo 76 vysokých zmluvných strán, 1 signatársky štát, 14 pozorovateľských štátov, 6 vládnych organizácií, 16 mimovládnych organizácií a 19 zástupcov iných subjektov najmä z oblasti výskumu a akademickej obce. V porovnaní s predchádzajúcimi rokmi boli diskusie hlbšie, o čom svedčí aj dĺžka a podrobnosť záverečnej správy zo zasadnutia. Z tematického hľadiska, tak ako v roku 2014, stála v popredí téma miery autonómie, etické otázky súvisiace s potenciálnym používaním LAWS, bezpečnosť, transparentnosť a kompatibilita nasadzovania LAWS s medzinárodným humanitárnym právom. Počas sekcii o definíciách a charakteristikách, ako aj o právnych aspektoch, zúčastnené strany poukázali na viaceré nedostatky v nasadzovaní LAWS. Z tohto dôvodu sa *„v roku 2015 venovala veľká pozornosť úlohe právnych revízií požadovaných podľa článku 36 Dodatočného protokolu I k Ženevskému dohovoru z roku 1949.“* (Boulanin, 2016, s. 6)

Na konci stretnutia sa zainteresované strany rozdelili na tých, ktorí potrebovali *„pokračujúcu neformálnu diskusiu, kým by sa mohlo uvažovať o formalizovanejšom prístupe,“* a tých, ktorí chceli *„posunúť proces o krok ďalej a naznačili podporu pre cielenejší mandát, ktorý by špecifikoval otázky, ktoré je potrebné podrobne zvážiť.“* (United Nations, 2015) Počas stretnutia sa diskutovalo o zriadení Skupiny vládnych expertov pre nové technológie v oblasti smrtiacich autonómnych zbraňových systémov (GGE LAWS), ktorej vytvorenie bolo navrhnuté v snahe zvýšiť transparentnosť a zabrániť nedostatku informácií o vývoji nových pokročilých robotických technológií. Veľký počet zúčastnených

strán privítal vytvorenie GGE LAWS, ale nie všetky. Príkladom bola Ruská federácia, ktorá sa nakoniec rozhodla neporušiť konsenzus a zdržala sa vyjadriť nesúhlas s vytvorením GGE LAWS. (Government executive, 2017)

1.4 Diskusie v roku 2016

Nasledujúci rok od 11. do 15. apríla 2016 sa konalo neformálne zasadnutie expertov na otázku LAWS v rámci CCW, počas ktorého bol za predsedu zvolený nemecký veľvyslanec Michael Biontino, podľa princípu geografickej rotácie. Tak ako po minulé roky, na stretnutí sa okrem predstaviteľov štátov zúčastnil aj veľký počet zástupcov medzinárodných vládnych a mimovládnych organizácií, vzdelávacích inštitúcií a výskumných subjektov zaoberajúcich sa LAWS. Tento rok sa na zasadnutí zúčastnilo 84 zmluvných strán, 1 signatársky štát, 11 pozorovateľských štátov, 7 vládnych organizácií, 21 mimovládnych organizácií a 34 zástupcov iných subjektov najmä z oblasti výskumu. Štátni aktéri a predstavitelia vládnych organizácií ocenili vysokú účasť mimovládnych odborníkov a subjektov občianskej spoločnosti. Zainteresované strany potvrdili dôležitosť niektorých z existujúcich nevyriešených otázok z predchádzajúcich zasadnutí, a to potrebu riešenia LAWS v rámci CCW, ich neexistenciu, respektíve potenciálnu existenciu v budúcnosti a jej vplyv na ich definovanie, potrebu aplikácie medzinárodného humanitárneho práva a podporu vzniku GGE LAWS. Rovnako ako v predchádzajúcich rokoch sa subjekty rozdelili na tie, ktoré uprednostňovali, aby boli LAWS „úplne zakázané, niektoré volali po rokovaniach o regulačnej zmluve, niektoré tvrdili, že by stačila politická deklarácia, a iné boli proti akejkoľvek forme medzinárodnej regulácie nad rámec existujúcich pravidiel medzinárodného práva.“ (McDougall, 2019)

Po všeobecnej iniciačnej fáze sa diskusie v nasledujúcich dňoch rozdelili do niekoľkých častí, konkrétne na sekciu mapovanie autonómie, smerovanie k pracovnej definícii, výzvy k medzinárodnému humanitárnemu právu, ľudské práva a etické otázky, a bezpečnostné otázky. Na základe diskusií v rámci jednotlivých sekcií dospeli strany k všeobecnému porozumeniu, ktoré bolo súčasťou záverečnej správy zo zasadnutia. Podľa nej (1) štát ponese zodpovednosť, politickú aj právnu, a vybuduje zodpovednosť v súlade s medzinárodným právom v prípade nasadenia zbraňových systémov svojimi silami; (2) v popredí vzájomných diskusií bude téma zapojenia ľudskej zložky a jej miera vzhľadom na LAWS; (3) jednotlivé výskumné subjekty a subjekty občianskej spoločnosti budú naďalej zohrávať dôležitú úlohu pri výskume LAWS v súlade s procedurálnymi pravidlami CCW; a (4) stretnutia CCW o LAWS budú

pokračovať aj v budúcnosti. (United Nations, 2016)

Dôležitým výstupom stretnutia v roku 2016 bolo vytvorenie GGE LAWS, ktorej prvé zasadnutie sa malo uskutočniť v roku 2017. GGE LAWS má mandát „*preskúmať a dohodnúť sa na možných odporúčaníach týkajúcich sa možnosti súvisiacich s novými technológiami pre oblasť LAWS, v kontexte cieľov a účelov CCW, berúc do úvahy všetky návrhy – minulé, súčasné i budúce.*“ (SIPRI Yearbook, 2016) Obrovskou výhodou GGE LAWS je jej exkluzívne zameranie na oblasti súvisiace s LAWS, ku ktorým sa toto fórum stretáva niekoľko dní v roku formou formálnych alebo neformálnych zasadnutí. GGE LAWS má otvorený charakter a členom môže byť ktorákoľvek zmluvná strana CCW, ale aj neštátna zmluvná strana, medzinárodná vládna alebo mimovládna organizácia. Takáto široká členská základňa spája aktérov z rôznych sfér a pohľadov na LAWS a viedla k hlbším diskusiám a výsledkom v nasledujúcich rokoch. „*Umiestniť všetkých aktérov [...] do jednej miestnosti, aby sa prediskutovali tieto problémy a hovorilo sa o nich úprimne, zaistí, že sa tejto otázke bude aj naďalej venovať dostatočná pozornosť vlád, ktorú si zaslúži, a to všetko pod dohľadom zodpovednej občianskej spoločnosti.*“ (Ford, 2020)

1.5 Diskusie v roku 2017

Od roku 2017 sa všetky zúčastnené strany v rámci CCW stretávali na tému LAWS vo formáte GGE LAWS. V priebehu roka 2017 sa mali konať dve zasadnutia GGE LAWS, ale z dôvodu nedostatku finančných prostriedkov na uskutočnenie všetkých stretnutí bol ich počet obmedzený na jedno, ktoré sa konalo v dňoch 13. – 17. novembra 2017. Na zasadnutí sa zúčastnilo 83 zmluvných strán, 1 signatársky štát, 3 pozorovateľské štáty, 5 vládnych organizácií, 23 mimovládnych organizácií a 19 zástupcov iných subjektov najmä z oblasti výskumu.

Na základe záverečnej správy zo zasadnutia GGE LAWS (United Nations, 2017) si zúčastnené strany vymieňali informácie a diskutovali o témach, ktoré rezonovali na predchádzajúcich zasadnutiach. Zúčastnené strany potvrdili, že CCW je vhodným rámcom na riešenie otázok LAWS v dôsledku zlúčenia veľkého počtu zainteresovaných strán z rôznych oblastí. Uplatňovanie medzinárodného humanitárneho práva sa potvrdilo aj v prípade budúceho nasadenia LAWS, ako aj pridelenie zodpovednosti za použitie akýchkoľvek zbraní v ozbrojenom konflikte štátu, ktorý ich nasadil. Časť zasadnutia bola venovaná aj koncepcii rýchleho rozvoja technológií a ich charakteru dvojakého použitia. V rámci tejto oblasti sa zúčastnené strany zhodli, že civilný výskum nemožno brzdiť, ale že

vojenské aplikácie musia byť neustále pod dohľadom. Predstavitelia GGE LAWS tiež súhlasili so zvážením ľudského prvku pri použití smrtiacej sily, „*aspektoch interakcie človek - stroj pri vývoji, nasadzovaní a používaní nových technológií súvisiacich so smrtiacimi autonómnymi zbraňovými systémami; a preskúmaní potenciálnych vojenských aplikácií súvisiacich technológií.*“ (Kavanagh, 2019, s. 19) Na ďalšiu diskusiu zostali otvorené najmä oblasti definovania jednotnej koncepcie a charakteristík LAWS, interakcie medzi ľudskou zložkou a LAWS a v neposlednom rade riešenie možných bezpečnostných problémov vyplývajúcich z budúceho nasadenia LAWS v kontexte cieľov CCW. Odporúčania GGE LAWS zdôraznili skutočnosť, že možnosti riešenia výziev, ktoré predstavujú nové technológie v oblasti smrtiacich autonómnych zbraňových systémov, by mali napredovať bez toho, aby boli ohrozené politickým vývojom. (Garcia, 2019)

Rovnako ako počas predchádzajúcich zasadnutí, niektoré štáty zapojené do výskumu a vývoja LAWS vyjadrili nesúhlas so zavedením dokumentu obmedzujúceho výskum, výrobu a zavádzanie LAWS. Príkladom bol postoj Spojených štátov amerických, ktoré takýto dokument odmietli a považovali takéto kroky za predčasné, ako to odôvodnil ich delegát na tohtoročnom zasadnutí: „*Zapojenie sa do rokovaní, keď nám chýba spoločné porozumenie v zásadných otázkach súvisiacich s LAWS, by bolo kontraproduktívne v tejto fáze, keď sa musí klásť dôraz na rozvoj spoločného chápania výziev a potenciálnych výhod, ktoré predstavuje táto zložitá otázka.*“ (U.S. Mission in Geneva, 2017) Vypracovanie jednotnej definície LAWS a ich základných charakteristík bolo stále v nedohľadne, čo potvrdila aj nemožnosť dosiahnuť konsenzus počas predchádzajúcich zasadnutí z dôvodu komplexnej povahy LAWS a veľkého počtu rôznych zainteresovaných strán, ktoré sledujú vlastné odlišné záujmy. „*Nejednoznačnosť definície smrtiacich autonómnych zbraňových systémov dokazujú rôzne definície, ktoré krajiny pre takéto systémy navrhujú, či už na takýchto medzinárodných fórach, ako aj v rámci ich národného práva.*“ (Soni, Dominic, 2020, s. 9) Naopak, v rámci krajín podporujúcich zavedenie preventívneho zákazu používania a výroby LAWS, vyzvala v roku 2017 po prvýkrát skupina 22 krajín, skupina Hnutia nezúčastnených krajín (z angl. *Non-Aligned Movement*, ďalej len NAM) na rozvoj tzv. nového medzinárodného práva, ktoré by zakázalo a regulovalo smrtiace autonómne zbraňové systémy. NAM vyzval zmluvné štáty, aby sa posunuli smerom k rokovaciemu mandátu a preventívnemu zákazu LAWS, čím sa do popredia dostali obavy z toho, ako tieto zbrane zmenia spôsob vedenia vojny, vrátane ich destabilizačného potenciálu, pokiaľ ide o znižovanie prahu na použitie sily. (Bode, 2019, s. 362)

1.6 Diskusie v roku 2018

Zasadnutie GGE LAWS sa konalo v dňoch 22. – 24. novembra 2018 a zúčastnilo sa ho 84 zmluvných strán, 1 signatársky štát, 5 pozorovateľských štátov, 5 zástupcov vládnych organizácií, 26 mimovládnych organizácií a 27 zástupcov iných subjektov najmä z oblasti výskumu. Po všeobecnom úvode nasledovali individuálne diskusie v nadväznosti na dohodnutý program, ktorého témami bola charakteristika LAWS, interakcia človek - stroj, potenciálne vojenské využitie, budúce nasadenie a výzvy, ktoré predstavuje nasadenie LAWS v súvislosti s medzinárodným právom a medzinárodným humanitárnym právom. Opäť to boli témy z predchádzajúcich stretnutí, ku ktorým sa doteraz nepodarilo dosiahnuť konsenzus.

Dôležitým výstupom, na ktorom sa zhodli zúčastnené strany, bola definícia štyroch širokých prístupov k charakterizácii LAWS. (United Nations, 2018) Prvý (1) separatívny prístup (z angl. *separative approach*) vyčleňuje charakteristiky a pojmy, ktoré nie sú relevantné pre ciele CCW („via negativa“), pričom zhromažďuje charakteristiky a pojmy, ktoré sú relevantné pre ciele CCW („via positiva“). Druhý (2) kumulatívny prístup (z angl. *cumulative approach*) znamená, že kategórie charakteristík sa pridávajú do hlavného zoznamu a potom sa pojmy a charakteristiky v ňom hodnotia podľa určitých technických, právno-humanitárnych alebo politicko-bezpečnostných kritérií, aby sa posúdila ich relevantnosť pre ciele a účely CCW. Tretí (3) prístup zodpovednosti (z angl. *accountability approach*) berie do úvahy súbor charakteristík súvisiacich s typmi rozhodnutí odovzdaných strojom, pričom sa vyhýba používaniu stupňov autonómie a iných technických charakteristík alebo kategórií súvisiacich so stratou ľudskej kontroly. Posledný (4) účelovo orientovaný prístup založený na účinku (z angl. *purpose oriented and effect-based approach*) sa zaoberá skúmaním žiaducich a nežiaducich dôsledkov zavedenia LAWS. Vo vzťahu k týmto prístupom „*chceli delegácie zdôrazniť, že samotné fyzické alebo technické atribúty by nestačili na charakterizáciu LAWS a že GGE LAWS by sa mala zamerať na charakteristiky súvisiace s ľudským prvkom pri použití sily.*“ (Caitlin, 2020, s. 421)

Vývoj diskusií ohľadom zavedenia nástroja na kontrolu výroby a nasadzovania LAWS nebol taký pozitívny ako v prípade tvorby návrhu prístupov k charakterizácii LAWS. „*Perspektíva, že ľudia budú viesť vojnu za takýchto hlboko neosobných podmienok, podčiarkuje potrebu zaoberať sa širším kontextom vojenského a civilno-technologického pokroku pri diskusii o tom, či obmedziť alebo zakázať používanie autonómnych zbraňových systémov.*“

(Zawieska, 2017) Aj v tejto oblasti však došlo k určitým zmenám. K dvom skupinám zúčastnených strán, z ktorých prvá zásadne odmietla zavedenie nástroja alebo dokumentu zakazujúceho nasadenie LAWS a druhá skupina štátov podporovala zavedenie preventívneho zákazu LAWS, bol pridaný tretí prechodný prístup. Tento prístup bol predložený Nemeckom a Francúzskom, ktoré navrhli politickú deklaráciu za účelom formálneho vyjadrenia konsenzu a vypracovania hlavných princípov týkajúcich sa ľudskej kontroly a zodpovednosti.

1.7 Diskusie v roku 2019

V roku 2019 sa uskutočnili dve zasadnutia GGE LAWS: prvé 25. - 29. marca a druhé 20. - 21. augusta. Augustového zasadnutia sa zúčastnilo 87 zmluvných strán, 2 signatárske štáty, 4 pozorovateľské štáty, 3 zástupcovia vládnych organizácií, 23 mimovládnych organizácií a 33 zástupcov iných subjektov najmä z oblasti výskumu. Diskusie nadviazali na témy z predchádzajúcich rokov, pričom sa zamerali na otázky súvisiace s potenciálnymi výzvami LAWS pre viaceré oblasti, napríklad vo vzťahu k medzinárodnému humanitárnemu právu, ďalej na charakteristiku systému v snahe o vytvorenie jednotného chápania či koncepcie LAWS, ľudský prvok pri využívaní smrtiacej sily, pokiaľ ide o LAWS a prístup k potenciálnym bezpečnostným výzvam.

Napriek nezhodám o tom, či je potrebná dodatočná regulácia a v akej forme, sa medzi štátmi objavil konsenzus, že *„autonómia v zbraňových systémoch nemôže byť neobmedzená: ľudia si musia „ponechať“ (z angl. retain) a „vykonávať“ (z angl. exercise) zodpovednosť za používanie“ zbraňových systémov, čo sa odrazilo v potvrdení 11 hlavných princípov v roku 2019 zo strany GGE LAWS.“* (Boulatin, Davison, Gousac, Carlson, 2020) Na základe tohtoročných diskusií boli štáty schopné identifikovať ďalšiu vedúcu zásadu, ktorá vychádza z desiatich zásad, o ktorých sa diskutovalo počas zasadnutia v roku 2018. Vypracovanie 11 princípov (Tabuľka 1) vzišlo zo spolupráce a diskusií počas zasadnutí GGE LAWS, ale Nemecko a Francúzsko ich presadili a otvorili na schválenie v septembri 2019 počas podujatia Alliance of Multilateralism. *„Regulácia LAWS pomocou prístupu založeného na princípoch je motivovaná želaním týchto krajín reagovať na etické obavy a zároveň zabezpečiť pokrok v inováciách a vývoji strategicky výhodných vojenských technológií.“* (Boulain, Verbruggen, 2017) Dňa 20. septembra 2019, v čase presadzovania zásad Nemeckom a Francúzskom počas podujatia, vyjadrilo súhlas s 11 zásadami ďalších 80 štátov, respektíve zmluvné strany CCW a jeden signatársky štát. Medzi týmito štátmi boli aj krajiny, ktoré sú proti zavedeniu zákazu LAWS, a to

USA, Ruská federácia, Izrael, Austrália a Spojené kráľovstvo.

Tabuľka 1: Hlavné princípy potvrdené Skupinou vládnych expertov pre nové technológie v oblasti smrtiacich autonómnych zbraňových systémov

(1) Medzinárodné humanitárne právo sa naďalej plne uplatňuje na všetky zbraňové systémy vrátane potenciálneho vývoja a používania smrtiacich autonómnych zbraňových systémov;

(2) Ľudská zodpovednosť za rozhodnutia o použití zbraňových systémov musí zostať zachovaná, pretože zodpovednosť nemožno preniesť na stroje. Toto by sa malo zachovať počas celého životného cyklu zbraňového systému;

(3) Interakcia medzi človekom a strojom, ktorá môže mať rôzne formy a môže byť implementovaná v rôznych fázach životného cyklu zbrane, by mala zabezpečiť, aby potenciálne použitie zbraňových systémov založených na nových technológiách v oblasti smrtiacich autonómnych zbraňových systémov bolo v súlade s platnými predpismi medzinárodného práva, najmä medzinárodného humanitárneho. Pri určovaní kvality a rozsahu interakcie človek - stroj by sa mal zväziť celý rad faktorov vrátane operačného kontextu a charakteristík a schopností zbraňového systému ako celku;

(4) Zodpovednosť za vývoj, rozmiestnenie a používanie akéhokoľvek vznikajúceho zbraňového systému v rámci CCW musí byť zabezpečená v súlade s platným medzinárodným právom, a to aj prostredníctvom prevádzky takýchto systémov v rámci zodpovedného reťazca ľudského velenia a kontroly;

(5) V súlade so záväzkami štátov podľa medzinárodného práva pri štúdiu, vývoji,

(6) Pri vývoji alebo získavaní nových zbraňových systémov založených na nových technológiách v oblasti smrtiacich autonómnych zbraňových systémov, fyzickej bezpečnosti, primeraných nefyzických záruk (vrátane kybernetickej bezpečnosti, hackerstva alebo data spoofing), je potrebné zväziť riziko získania zo strany teroristických skupín a riziko rozšírenia;

(7) Posúdenie rizík a opatrenia na zmiernenie by mali byť súčasťou cyklu navrhovania, vývoja, testovania a nasadzovania nových technológií v akýchkoľvek zbraňových systémoch;

(8) Malo by sa zväziť využitie nových technológií v oblasti smrtiacich autonómnych zbraňových systémov pri presadzovaní súladu s medzinárodným humanitárnym právom a inými platnými medzinárodnými právnymi záväzkami;

(9) Pri vytváraní potenciálnych politických opatrení by nové technológie v oblasti smrtiacich autonómnych zbraňových systémov nemali byť antropomorfizované;

(10) Diskusie a akékoľvek potenciálne politické opatrenia prijaté v rámci CCW by nemali brániť pokroku alebo prístupu k mierovému využívaniu inteligentných autonómnych technológií;

(11) CCW ponúka vhodný rámec na riešenie problematiky nových technológií v oblasti smrtiacich autonómnych zbraňových systémov v kontexte cieľov a účelov dohovoru, ktorý sa snaží nájsť rovnováhu medzi vojenskou

získavaní alebo prijímaní novej zbrane, prostriedku alebo spôsobu vedenia vojny sa musí rozhodnúť, či by jej použitie za určitých alebo všetkých okolností bolo zakázané medzinárodným právom;	nevyhnutnosťou a humanitárnymi otázkami.
--	--

Zdroj: vlastné spracovanie autora podľa CCW. 2019. Meeting of the High Contracting Parties to the Convention on Prohibitions or Restrictions on the Use of Certain Conventional Weapons Which May Be Deemed to Be Excessively Injurious or to Have Indiscriminate Effects: Final Report. [online] [Citované 1. 3. 2021] Dostupné na internete: https://reachingcriticalwill.org/images/documents/Disarmament-fora/ccw/2019/gge/Documents/final-draft-report_22Aug.pdf

2. Analýza diskusií počas zasadnutí GGE LAWS v rokoch 2020 a 2021 ovplyvnených pandémiou COVID-19

2.1 Diskusie v roku 2020

Zasadnutia GGE LAWS v roku 2020 boli poznačené vývojom pandémie COVID-19, čo malo za následok posunutie termínov zasadnutí z júna a augusta na 21. – 25. septembra a 2. – 6. novembra 2020. Zmenila sa aj forma konania zasadnutí zmluvných strán, ktoré prebiehalo hybridnou formou. Hybridný formát pozostával iba z jedného zástupcu za delegáciu v miestnosti a ďalších pripojených prostredníctvom videokonferencie, pričom niektoré strany sa rozhodli iba pre online účasť všetkých svojich členov. (Ferl, 2020) Hybridný formát bol sice pozitívny v tom zmysle, že sa stretnutie napokon mohlo uskutočniť, no priniesol aj negatíva. K negatívam patrilo pokles počtu prítomných strán, najmä zmluvných strán patriacich medzi rozvojové a najmenej rozvinuté krajiny, ako aj komunikačné problémy medzi osobne prítomnými predstaviteľmi štátu na zasadnutí a účastníkmi pripojenými cez online nástroje. Rozdielom oproti predchádzajúcim rokom bola aj forma záverečného výstupu zo zasadnutia, ktorý bol prijatý vo forme súhrnných poznámok predsedu, nie ako záverečná správa.

Program tohtoročného zasadnutia kopíroval ten minuloročný, takže témami stretnutia boli potenciálne výzvy, ktoré predstavujú LAWS, charakteristika systému a chápanie pojmu LAWS, ľudský prvok pri použití smrtiacej sily, potenciálne vojenské využitie a riešenie LAWS v rámci CCW, pokiaľ ide o ciele a účely dohovoru. Na základe 11 princípov definovaných počas zasadnutí v rokoch 2018 a 2019 bola do programu zasadnutia v roku 2020 pridaná časť týkajúca sa „*odporúčanií dosiahnutia konsenzu vo vzťahu k objasneniu, zváženiu a rozvoju aspektov normatívneho a operačného rámca pre nové technológie*

v oblasti smrteľných autonómnych zbraňových systémov.“ (United Nations, 2020, 1) Začlenenie tejto časti do programu posilnilo dôležitosť 11 princípov stanovených v rámci CCW a úsilie zainteresovaných strán o ich rozvoj a revíziu tak, aby čo najpresnejšie pokrývali rôzne aspekty LAWS, od vojenských a technologických až po právne a humanitárne.

Súčasťou zasadnutia bol aj pracovný dokument predložený Nemeckom, ktorý sa týkal Berlínskeho fóra na podporu skupiny vládných expertov pre smrtiace autonómne zbraňové systémy na rok 2020, ktoré sa konalo v apríli 2020. Pôvodný termín mal byť marec 2020, no vzhľadom na vývoj pandémie COVID-19 sa dátum presunul na nasledujúci mesiac a formát fóra sa presunul do virtuálneho priestoru namiesto toho, aby sa konal na nemeckom ministerstve zahraničných vecí. Online stretnutia sa zúčastnili zástupcovia 63 zmluvných strán, mnohí z nich členovia Aliancie pre multilateralizmus (Federal Foreign Office, 2020), ako aj veľké množstvo medzinárodných vládných a mimovládnych organizácií a výskumných subjektov participujúcich na zasadnutiach GGE LAWS. Cieľom fóra bolo prediskutovať a ďalej rozvíjať niektoré dôležité nevyriešené aspekty súvisiace s LAWS, ktoré vo výraznej miere rezonovali počas predchádzajúcich zasadnutí GGE LAWS. Týmito témami boli ľudská zložka pri použití smrtiacej sily, rozpracovanie hlavných princípov a možných prvkov normatívneho a operačného rámca. Počas fóra bola potvrdená vhodnosť GGE LAWS ako platformy na pokrytie problematiky LAWS, čo sa odzrkadilo aj vo výsledkoch dosiahnutých na tomto fóre. Jedným z výstupov bol náčrt vývoja do budúcnosti, v rámci ktorého by, podľa zúčastnených strán, GGE LAWS mohla vytvoriť súbor spoločných operačných štandardov, ktoré by odrážali osvedčené postupy a zahŕňali by (1) testovanie a revíziu nových zbraňových systémov, (2) hodnotenia rizík, (3) školenia a (4) manipulačné postupy. (Reaching Critical Will, 2020) Podľa záverečnej správy bola vyzdvihnutá aj hodnota vytvorenia 11 hlavných princípov a bola potvrdená snaha o ich zdokonalenie s prihliadnutím na nové poznatky týkajúce sa rôznych aspektov LAWS v budúcnosti, nie ich rozširovaním na väčší počet, ale skôr spresnením a revíziou existujúcich princípov. V rámci možnosti právneho pokrytia LAWS boli spomenuté existujúce možnosti, teda zavedenie právne záväzného nástroja, politicky záväzného dokumentu alebo súboru spoločných osvedčených postupov, avšak len na základe diskusie a neboli podniknuté žiadne ďalšie kroky smerom k žiadnej z týchto možností.

2.2 Diskusie v roku 2021

Napriek nepriaznivej situácii spojenej s prebiehajúcou pandémiou COVID-19 sa podarilo 82 zmluvným stranám, 2 signatárskym štátom, 4 pozorovateľským štátom, 3 vládnyh organizáciám, 18 mimovládnyh organizáciám a 16 zástupcom ďalších subjektov najmä z oblasti výskumu, stretnúť osobne v rámci GGE LAWS v Ženeve počas 20 dní rozdelených do 4 zasadnutí. Účasť síce nedosahovala čísla pred pandémie COVID-19 (klesol počet zúčastnených zmluvných strán, mimovládnyh organizácií a najmä zástupcov iných mimovládnyh subjektov z oblasti výskumu), komunikácia však bola otvorenejšia a hlbšia, zároveň sa odstránili technické problémy, ktoré sa objavili v roku 2020 z dôvodu hybridnej formy zasadnutia. Zástupcovia prítomných subjektov nadviazali na témy z predchádzajúcich zasadnutí, a to výzvy LAWS v kontexte medzinárodného humanitárneho práva, charakteristika LAWS, ľudský prvok pri použití smrtiacej sily a interakcia človek - stroj, potenciálne vojenské aplikácie ako potenciálne možnosti pre riešenie humanitárnych a medzinárodných bezpečnostných výziev, v rámci ktorých sa zmluvné strany snažili nájsť nové prieniky, no napokon nedospeli k spoločnému konsenzu.

Na základe záverečnej správy zo zasadnutia GGE LAWS zverejnenej v decembri 2021 (*Reaching Critical Will, 2021*) neboli dosiahnuté žiadne nové výstupy v oblasti aplikácie medzinárodného práva, ale naopak zúčastnené subjekty potvrdili výstupy z predchádzajúcich zasadnutí. Tieto výstupy zahŕňali pokračovanie v uplatňovaní medzinárodného práva a medzinárodného humanitárneho práva pre potenciálne nasadenie LAWS, ako aj princípov rozlišovania, proporcionality a zodpovednosti. Časť záverečnej správy za túto oblasť bola venovaná aj zachovaniu štátnej a ľudskej zodpovednosti za prípadné nasadenie LAWS v budúcnosti.

Problematika ľudskej zodpovednosti a dodržiavania medzinárodného práva bola aj súčasťou výstupov pre oblasť interakcie človek - stroj, ktorá sa venovala výlučne tejto problematike. Posledný výstup v tejto oblasti možno označiť za pozitívny pre potenciálny budúci rozvoj spolupráce jednotlivých subjektov GGE LAWS, nakoľko vyzýva štáty k dobrovoľnému zdieľaniu informácií a dobrej praxe v rámci interakcií človek – stroj, ktoré dosiahnu buď v akademickom výskume, alebo sa rozvinú v priemysle. Zdieľanie takýchto informácií môže mať vplyv aj na vývoj diskusie v rámci GGE LAWS pre ostatné diskutované oblasti. Keďže však ide len o dobrovoľné zdieľanie, je otázne, do akej miery bude tento bod zmysluplný a využívaný subjektmi GGE LAWS v praxi. V rovnakom znení správa zakotvuje aj implementáciu právnych revízií zbraní, kde sú štáty vyzývané, aby

sa dobrovoľne podelili o osvedčené postupy pri vykonávaní právnych revízií zbraňových systémov založených na nových technológiách v oblasti LAWS, ktoré môžu slúžiť buď štátom, ktoré už prijali v tejto oblasti určité postupy na ich zlepšenie, prípadne na pomoc skupine štátov, ktoré tak ešte neurobili. Práve táto druhá skupina štátov je v správe nabádaná, aby sa zapojila do právneho preskúmania zbraní, ale keďže CCW nemá prostriedky na presadzovanie určitých krokov štátov, tento bod je formulovaný len ako dobrovoľný a nie ako povinnosť.

Priebehu zasadnutia GGE LAWS v roku 2021 sa venuje aj **F. Sauer** (2021), ktorý identifikuje tri hlavné prekážky rozvoja diskusie GGE LAWS. „Prvým je nesprávne chápaná relevantnosť konkrétnych podporných technológií. Druhým je nedorozumenie týkajúce sa úlohy tzv. technickej definície LAWS. Tretím a posledným je nesúhlas s možnými formami regulácie.“ Na základe analýzy zasadnutí od roku 2013 autorka súhlasí s názorom **F. Sauera**, no tretiu identifikovanú prekážku považuje skôr za dôsledok, a to dôsledok neschopnosti zúčastnených štátov dosiahnuť konsenzus v oblastiach ako napríklad definícia LAWS (druhá identifikovaná prekážka **F. Sauera**), interakcia človek - stroj, bezpečnostné výzvy ale aj následkom rozdielnych priorit zahraničnej politiky jednotlivých štátov spomínaných v úvode článku.

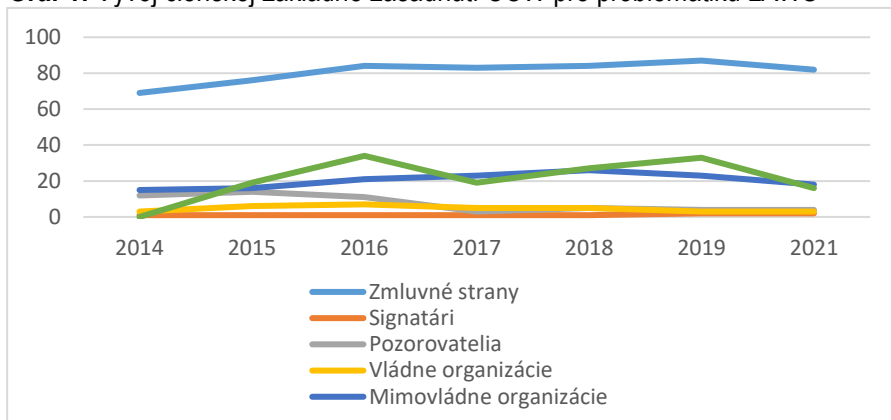
Diskusia a záver

Rok 2022 bude desiatym rokom, odkedy sa diskusia o LAWS dostala do popredia na CCW a neskôr na stretnutiach GGE LAWS. V tejto súvislosti, ako aj vzhľadom na aktuálnosť, význam a množstvo rôznych pohľadov na danú problematiku, sa autorka rozhodla analyzovať doterajšie debaty v rámci CCW.

Dôležitosť témy pre medzinárodné spoločenstvo dokazuje aj počet zapojených štátov a v neskorších rokoch aj mimovládnych subjektov (Graf 1). Vývoj členskej základne zasadnutí CCW a GGE LAWS z hľadiska zapojenia štátov, mimovládnych organizácií a akademickej obce bol jednou z výskumných otázok, ktoré autorka uviedla v úvode príspevku. Najvyššie počty zapojených subjektov boli dosiahnuté v rokoch 2016, 2018 a 2019, naopak pandémie COVID-19 negatívne ovplyvnila zapojenie najmä mimovládnych organizácií (22 %-ný pokles oproti roku 2019) a akademických a vedeckých subjektov (52 %-ný pokles v porovnaní s rokom 2019). Z obsahového hľadiska nesúhlas mimovládneho sektora a jeho tlak smerovali najmä k nemožnosti dosiahnuť konsenzus v otázke zavedenia samostatnej legislatívy, resp. zákazu používania

LAWS. Vzhľadom na právnu povahu dohovoru môžu vytvoriť, ratifikovať a následne pristúpiť k potenciálnemu novému protokolu k LAWS iba zmluvné strany, to znamená, že účasť mimovládneho sektora môže iba ovplyvňovať tvorbu verejnej mienky a poskytovať informácie zo strany vedeckých pracovníkov a odborníkov.

Graf 1: Vývoj členskej základne zasadnutí CCW pre problematiku LAWS

Vysvetlivky: Rok 2020 nie je v grafe zahrnutý, nakoľko neboli dostupné údaje o participujúcich členoch v rámci súhrnných poznámok predsedu GGE LAWS.

Zdroj: Vlastné spracovanie autora na základe finálnych správ z jednotlivých zasadnutí CCW a GGE LAWS.

Ďalšou skúmanou otázkou bola schopnosť dosiahnuť konsenzus v oblastiach súvisiacich s LAWS a identifikácia najproblematickejších oblastí z hľadiska dosiahnutia konsenzu. Za najdôležitejšie výstupy, na ktorých sa zhodli zmluvné strany, je možné považovať vytvorenie GGE LAWS, prijatie 11 hlavných princípov a definovanie štyroch širokých prístupov k charakterizácii LAWS. Autorka si zvolila vytvorenie GGE LAWS najmä z dôvodu, že ide o otvorenú platformu združujúcu na jednom mieste veľké množstvo vládnych a mimovládnych subjektov s výhradným zameraním na LAWS a súvisiace oblasti. Taktiež ide o otvorenú platformu, čiže počet a druh subjektov nie je obmedzený. Dôvodom zaradenia 11 hlavných princípov medzi najdôležitejšie výstupy je, že predstavujú konsenzus zmluvných strán vo viacerých oblastiach, ktoré boli predmetom diskusií v predchádzajúcich rokoch a že štáty, ktoré sú výlučne proti zákazu LAWS, vyjadrili súhlas s týmito princípmi. Medzi hlavné princípy patria témy ako

uplatňovanie medzinárodného práva a medzinárodného humanitárneho práva, princíp zodpovednosti vrátane zodpovednosti ľudského faktora, hodnotenie rizika, veľmi dôležitý je tiež princíp, na základe ktorého by diskusie v rámci CCW nemali brániť pokroku súvisiacemu s mierovým využívaním autonómnych technológií. Okrem toho treba spomenúť, že štáty sa vyslovili za revíziu princípov a snažia sa ich prispôbiť novým skutočnostiam, ktoré vyplynú z budúcich diskusií. Táto revízia bude pozostávať skôr z úpravy už doteraz definovaných princípov a nie rozširovaním ich počtu. Zaradenie štyroch širokých prístupov zdôvodňuje autorka ako prvý ucelený výstup pre oblasť charakterizácie LAWS, ktorá je inak poznačená rôznymi pohľadmi jednotlivých štátov na charakter a definíciu týchto zbraňových systémov.

Na druhej strane zostala otvorená diskusia o definícii LAWS, potenciálnych vojenských aplikáciách, rozsahu ľudského prvku a interakcie človek - stroj a najintenzívnejšie diskutovaná téma legislatívneho pokrytia a možného zavedenia zákazu LAWS. Všetky tieto témy boli súčasťou rokovaní od začiatku diskusií v roku 2014. Na základe rozdielnych národných postojov, úrovne výskumu LAWS, zahraničnej politiky, doterajších skúseností s autonómnymi technológiami, ale aj lokalizácie ozbrojených konfliktov a potenciálu strategického významu vlastníctva LAWS, autorka nepredpokladá, že v nasledujúcich rokoch bude ľahké dosiahnuť spoločné výsledky pre tieto otvorené otázky.

Poslednou skúmanou otázkou bol vplyv pandémie COVID-19 na priebeh stretnutí CCW a GGE LAWS. V rámci diskusie a záverov bol spomenutý vplyv pandémie COVID-19 na pokles množstva zúčastnených subjektov na zasadnutiach v roku 2020 a 2021. Okrem tohto negatíva bolo možné pozorovať dôsledky pandémie COVID-19 a z nej vyplývajúcich rôznych reštrikcií, na formu zasadnutia GGE LAWS a Berlínskeho fóra v roku 2020, ktoré sa v konečnom dôsledku museli konať vo virtuálnom priestore. V prípade zasadnutia GGE LAWS išlo o hybridný formát. Práve rozvojové a najmenej rozvinuté štáty, podporujúce zavedenie zákazu LAWS, boli najviac postihnuté následkami pandémie COVID-19, či už preto, že sa kvôli obmedzeniam nemohli ich delegáti osobne dostať na zasadnutie, alebo sa u nich vyskytli technické problémy s online komunikáciou. Aj keď online, respektíve hybridná forma zasadnutia, nie je rovnako efektívna v určitých aspektoch ako osobná prítomnosť delegátov, je potrebné uznať, že priniesla pozitíva v tom zmysle, že sa zasadnutie GGE LAWS a Berlínske fórum v roku 2020 mohli konať.

V závere autorka opätovne vyzdvihuje dôležitosť skúmania problematiky LAWS z pohľadu jej aktuálnosti, potenciálneho vplyvu na medzinárodnú

a regionálnu bezpečnosť, ako aj rapidného vývoja progresívnych zbraňových technológií a jeho vplyvu na diskusie na medzinárodnej scéne. Nevyriešenou ostáva otázka medzinárodného legislatívneho pokrytia LAWS, v rámci ktorej môže mať negatívne implikácie už spomínaný prístup Nemecka a Francúzska, ktoré preferujú nezáväznú politickú deklaráciu pred medzinárodným legislatívnym aktom. Obe krajiny pristúpili k takémuto kroku, napriek ich oficiálnym vyhláseniam na zasadnutiach CCW a medzinárodných fórach, že nemožno prenechať akt usmrtenia v rukách autonómnych systémov a aj faktu, že sa v autorkou skúmaných zdrojoch neoznačujú ako krajiny s vysokým podielom investícií do výskumu a vývoja LAWS. Existencia takejto nezáväznej deklarácie môže spôsobiť, že aj ostatné krajiny regiónu alebo krajiny nevenujúce sa výskumu a vývoju LAWS sa pri rozhodovaní skôr priklonia k legislatívne nezáväznému aktu a nevyjadria tak podporu pre-emptívnemu zákazu LAWS, napríklad v podobe analyzovaného šiesteho protokolu k CCW. Autorka sa domnieva, že práve oficiálne vyjadrený postoj ekonomicky a politicky významných krajín európskeho regiónu, Nemecka a Francúzska v prospech zavedenia pre-emptívneho zákazu LAWS by mohol mať pozitívny vplyv na zaujatie obdobného stanoviska aj zo strany ostatných krajín regiónu. V tejto nadväznosti sa vynára potreba neustáleho skúmania problematiky, prepájania už existujúcich dostupných zdrojov a autorka verí, že týmto príspevkom prispeje svojim pohľadom na rozvoj debaty ohľadom LAWS, načrtne potenciálne oblasti ďalšieho skúmania, a rozšíri tiež dostupnú slovenskú literatúru pre túto oblasť.

Literatúra:

- ANTHONY, I. - HOLLAND, C. 2014. The governance of autonomous weapons. In: *SIPRI Yearbook 2014: Armaments, Disarmament and International Security*. Oxford University Press: Oxford, 2014.
- BODE, I. 2019. Norm-making and the Global South: Attempts to Regulate Lethal Autonomous Weapons Systems. In: *Global Policy*. Číslo 10, Vydanie 3/September 2019. Dostupné na internete: <https://doi.org/10.1111/1758-5899.12684>
- BOULANIN, V. 2016. Mapping the Debate on LAWS at the CCW: Taking Stock and Moving Forward. In: *Non-Proliferation Papers*. EU Non-Proliferation Consortium. Číslo 49, 2016, s. 16
- BOULANIN, V. - DAVISON, N. - GOUSSAC, N. - CARLSON, M. P. 2020. Limits on Autonomy in Weapon Systems - Identifying Practical Elements of Human

- Control. In: *SIPRI*. [online] [Citované 24. 2. 2021] Dostupné na internete: <https://www.sipri.org/publications/2020/other-publications/limits-autonomy-weapon-systems-identifying-practical-elements-human-control-0>
- BOULANIN, V. - VERBRUGGEN, M. 2017. *Article 36 Reviews: Dealing with the Challenges posed by Emerging Technologies*. [online] [Citované 16. 2. 2021] Dostupné na internete: <https://www.sipri.org/publications/2017/other-publications/article-36-reviews-dealing-challenges-posed-emerging-technologies>
- CAITLIN, M. 2020. *When laws govern LAWS: A review of the 2018 discussions of the Group of Governmental Experts on the implementation and regulation of lethal autonomous weapons systems*. 36 Santa Clara High Tech. L.J. 407 (2020). [online] [Citované 2. 3. 2021] Dostupné na internete: <https://digitalcommons.law.scu.edu/chtlj/vol36/iss4/4/>
- CCW. 2019. *Meeting of the High Contracting Parties to the Convention on Prohibitions or Restrictions on the Use of Certain Conventional Weapons Which May Be Deemed to Be Excessively Injurious or to Have Indiscriminate Effects: Final Report*. [online] [Citované 1. 3. 2021] Dostupné na internete: https://reachingcriticalwill.org/images/documents/Disarmament-fora/ccw/2019/gge/Documents/final-draft-report_22Aug.pdf
- EVANS, H. - SALMANOWITZ, N. 2019. Lethal Autonomous Weapons Systems: Recent Developments. In: *Lawfare*. [online] [Citované 27. 2. 2021] Dostupné na internete: <https://www.lawfareblog.com/lethal-autonomous-weapons-systems-recent-developments>
- Federal Foreign Office. 2020. *Forum on Lethal Autonomous Weapons Systems*. [online] [Citované 3. 3. 2021] Dostupné na internete: <https://www.auswaertiges-amt.de/en/aussenpolitik/themen/abruestung/forum-laws/2330682>
- FERL, A.-K. 2020. *Digital diplomacy: The debate on lethal autonomous weapons systems in Geneva continues under unprecedented circumstances*. [online] [Citované 24. 4. 2021] Dostupné na internete: <https://blog.prif.org/2020/09/29/digital-diplomacy-the-debate-on-lethal-autonomous-weapons-systems-in-geneva-continues-under-unprecedented-circumstances/>
- FORD, C. A. 2020. AI, Human-Machine Interaction, and Autonomous Weapons: Thinking Carefully About Taking "Killer Robots" Seriously. In: *Arms Control and International Security Papers*. Číslo I, Vydanie 2, 2020.
- GARCIA, E. V. 2019. *AI & Global Governance: When Autonomous Weapons*

- Meet Diplomacy. United Nations University – Centre for Political Research. 2020. [online] [Citované 7. 3. 2021] Dostupné na internete: <https://doi.org/10.2139/ssrn.3522616>
- Government Executive. 2017. *CCW/GGE.1/2017/WP.8*. [online] [Citované 26. 2. 2021] Dostupné na internete: <https://admin.govexec.com/media/russia.pdf>
- Human Rights Watch. 2017. *UN: 'Killer Robots' Talks Fall Short - Many Countries Call for Law to Keep Human Control*. [online] [Citované 26. 2. 2021] Dostupné na internete: <https://www.hrw.org/news/2017/11/28/un-killer-robots-talks-fall-short>
- KAVANAGH, C. 2019. New Tech, New Threats, and New Governance Challenges: An Opportunity to Craft Smarter Responses? In: *Carnegie Endowment for International Peace*. [online] [Citované 2. 3. 2021] Dostupné na internete: https://carnegieendowment.org/files/WP_Camino_Kavanagh___New_Tech_New_Threats1.pdf
- KLARE, M. T. 2019. Autonomous Weapons Systems and the Laws of War. In: *Arms Control Today*. [online] [Citované 12. 4. 2022] Dostupné na internete: <https://www.armscontrol.org/act/2019-03/features/autonomous-weapons-systems-laws-war>
- MCDUGALL, C. 2019. Autonomous Weapon Systems and Accountability: Putting the Cart before the Horse. In: *Melbourne Journal of International Law*. 2019. [online] [Citované 22. 2. 2021] Dostupné na internete: <http://classic.austlii.edu.au/au/journals/MelbJIL/2019/4.html>
- Reaching Critical Will. 2013. *Statement by Steve Goose, Human Rights Watch to the Convention on Conventional Weapons Annual Meeting of States Parties*. [online] [Citované 16. 2. 2021] Dostupné na internete: https://www.reachingcriticalwill.org/images/documents/Disarmament-fora/ccw/MSP-2013/Statements/14Nov_HRW.pdf
- Reaching Critical Will. 2014. *Draft Report of the 2014 Meeting of Experts on Lethal Autonomous Weapons Systems (LAWS)*. [online] [Citované 18. 2. 2021] Dostupné na internete: <https://reachingcriticalwill.org/images/documents/Disarmament-fora/ccw/2014/DraftReport.pdf>
- Reaching Critical Will. 2020. *Berlin Forum for Supporting the 2020 Group of Governmental Experts on Lethal Autonomous Weapons Systems (1-2 April 2020)*. [online] [Citované 3. 3. 2021] Dostupné na internete:

https://reachingcriticalwill.org/images/documents/Disarmament-fora/ccw/2020/gge/documents/Germany_June2020.pdf

Reaching Critical Will. 2021. *Draft Report of the 2021 session of the Group of Governmental Experts on Emerging Technologies in the Area of Lethal Autonomous Weapons Systems*. [online] [Citované 17. 1. 2021] Dostupné na internete: <https://reachingcriticalwill.org/images/documents/Disarmament-fora/ccw/2021/gge/documents/draft-report-final.pdf>

SAUER, F. 2021. Autonomy in weapons systems: playing catch up with technology. In: *Humanitarian Law & Policy*. [online] [Citované 7. 2. 2021] Dostupné na internete: <https://blogs.icrc.org/law-and-policy/2021/09/29/autonomous-weapons-systems-technology/>

SONI, A. - DOMINIC, E. 2020. Legal and Policy Implications of Autonomous Weapons Systems. In: *The Centre for Internet and Society*. India. 2020, s. 65.

Stockholm International Peace Research Institute. 2016. *SIPRI Yearbook – 2010-2016*. [online] [Citované 24. 2. 2021] Dostupné na internete: <https://www.sipriyearbook.org/view/9780198869207/sipri-9780198869207-chapter-013-div1-204.xml#sipri-9780198869207-chapter-013-note-2385>

TAMBURRINI, G. 2016. On banning autonomous weapons systems: From deontological to wide consequentialist reasons. In: N. Bhuta, S. Beck, R. Geiß, H. Liu, & C. Kreß (Eds.), *Autonomous Weapons Systems: Law, Ethics, Policy* (ss. 122-142). Cambridge: Cambridge University Press. [online] [Citované 16. 2. 2021] Dostupné na internete: <https://doi.org/10.1017/CBO9781316597873.006>

United Nations. 2013. *Meeting of the High Contracting Parties to the Convention on Prohibitions or Restrictions on the Use of Certain Conventional Weapons Which May Be Deemed to Be Excessively Injurious or to Have Indiscriminate Effects*. [online] [Citované 16. 2. 2021] Dostupné na internete: <https://undocs.org/CCW/MSP/2013/10>

United Nations. 2015. *Meeting of the High Contracting Parties to the Convention on Prohibitions or Restrictions on the Use of Certain Conventional Weapons Which May Be Deemed to Be Excessively Injurious or to Have Indiscriminate Effects*. [online] [Citované 20. 2. 2021] Dostupné na internete: <https://undocs.org/pdf?symbol=en/ccw/msp/2015/3>

United Nations. 2016. *Fifth Review Conference of the High Contracting Parties to the Convention on Prohibitions or Restrictions on the Use of Certain Conventional Weapons Which May Be Deemed to Be Excessively Injurious or to Have Indiscriminate Effects*. [online] [Citované 22. 2. 2021] Dostupné na

- internete: <https://undocs.org/pdf?symbol=en/CCW/CONF.V/2>
- United Nations. 2017. *Report of the 2017 Group of Governmental Experts on Lethal Autonomous Weapons Systems (LAWS)*. [online] [Citované 24. 2. 2021] Dostupné na internete: <https://undocs.org/pdf?symbol=en/CCW/GGE.1/2017/3>
- United Nations. 2018. *Report of the 2018 session of the Group of Governmental Experts on Emerging Technologies in the Area of Lethal Autonomous Weapons Systems*. [online] [Citované 27. 2. 2021] Dostupné na internete: <https://undocs.org/pdf?symbol=en/CCW/GGE.1/2018/3>
- United Nations. 2020. (1). *Group of Governmental Experts on Emerging Technologies in the Area of Lethal Autonomous Weapons System – Agenda*. [online] [Citované 3. 3. 2021] Dostupné na internete: <https://undocs.org/pdf?symbol=en/CCW/GGE.1/2020/1>
- United Nations. 2020. (2). *Operationalizing the Guiding Principles: a roadmap for the GGE on LAWS*. [online] [Citované 4. 3. 2021] Dostupné na internete: <https://undocs.org/CCW/GGE.1/2020/WP.3>
- U.S. Mission in Geneva. 2019. *U.S. Statement on LAWS: Potential Military Applications of Advanced Technology*. [online] [Citované 3. 4. 2021] Dostupné na internete: <https://geneva.usmission.gov/2019/03/26/u-s-statement-on-laws-potential-military-applications-of-advanced-technology/>
- ZAWIESKA, K. 2017. An Ethical Perspective on Autonomous Weapon Systems. In: *Perspectives on Lethal Autonomous Weapon Systems*. UNODA Occasional Papers Číslo30, New York: United Nations Publication, ss. 49 - 56. [online] [Citované 24. 2. 2021] Dostupné na internete: <https://doi.org/10.18356/019c7755-en>